

Finland-Nazityskland Arnstad ljuger om Finland

Henrik Arnstads debattartikel "Finland ljuger om nazismen" i Svenska Dagbladet (29.11) kräver några kommentarer.

Den stora illustrationen som vanpryder artikeln påstås föreställa ett finskt koncentrationsläger i Petrozavodsk, ett foto taget vid den allierade befrielsen av staden 1944 och ryska civila som tillfångatagits i en "etnisk rensning". Samma bild användes i Arnstads artikel "Finlands sak var inte vår" i Dagens Nyheter (16.11).

Det är ett fejkat propagandafoto, taget av den ryska krigsfotografen Galina Sanko några månader efter att den finska militärförvaltningen hade lämnat Fjärrkarelen.

Det finns en äkta bild av de karelska barnen tillsammans med en svensk-schweizisk journalistgrupp i Petrozavodsk som visar att barnen är glada och nyfikna och inte bakom galler. Fotot är från januari 1944. Bland de vuxna i raden mitt på fotot står SvD:s Astrid Ljungström och DN:s K. A. Tunberger. (Se fotot på motstående sida).

Jag antar att de journalister som i dag i SvD och DN sprider information till sina läsare inte vet vad som publicerades i deras egna tidningar i januari 1944.

Finland ljuger inte om nazismen, men Arnstad ljuger om Finland.

Som bakgrund vore det väl värt för läsare i Sverige att få veta hur vinterkriget regisserades i Sovjetunionen. Professor Ohto Manninen har hittat direktiven i Zhdanovs arkiv. Ryskt artilleri besköt egen trupp i Mainila by vid gränsen till Finland på Karelska näset, dödade fyra egna soldater och sårade nio.

Operationen leddes av majoren Pavel Ignatievitj Okunev, sedermera general i säkerhetstjänsten. På det sättet ansåg Stalin att han fått juridisk rätt att införliva Finland med Sovjetunionen. Men envisa finska soldater ogillade Stalins plan. De vägrade acceptera den.

Efter Molotovs besök hos Hitler i november 1940, då han erkände att Sovjet hade misslyckats i vinterkriget och nu ville ha tyskt bifall till ett nytt försök att erövra Finland, förstod man i Finland vad som väntade. Man sökte stöd hos grannländerna, men de var inte hågade. Dessutom sade både Stalin och Hitler nej. När man förstod att den tysk-sovjetiska paktens inte var hållbar var Nazityskland enda utvägen för Finland.

Finska historiker har i många decennier utforskat relationerna mellan Finland och Nazityskland och de ljuger inte. Separatkrigstesen fungerade väl. Den innebar en klar ideologisk spärr gentemot nazitysk politik. Tyska politiker ville ha en politisk pakt, men alla sådana förslag avvisades, i några fall bryskt. Det militära

samarbetet fungerade någorlunda bra, men tyskarna föreslog också insatser som inte fanns i Finlands enda officiella krigsmål, som var att återta i vinterkriget förlorade områden, till exempel att Finland skulle anfalla Leningrad norrifrån, att vi skulle gå runt Ladoga på östra sidan och ta kontakt med tysk trupp söder om sjön för att helt inringa Leningrad. Dessa förslag, som rörde förband som jag tillhörde, accepterades inte av den militära ledningen.

"Dömda finska krigsförbrytare som president Risto Ryti bär hela ansvaret", säger Arnstad.

Ingen av de åtta dömda politikerna hade någon möjlighet att göra sig skyldig till krigsförbrytelse. De dömdes för krigsansvarighet, som de också var skyldiga till, den skyldige i den kategorin var Stalin. Men han var inte skyldig till de åtta domarna som tillkommit på förslag av Kekkonen.

Det enda Ryti hade kunnat anklagas för i en riktig domstol var att han hade vilselett Hitler angående militärt understöd i en sommaren 1944 för Finlands försvarsmakt kritisk situation. Det var ett privat brev, men principiellt felaktigt. Tio års tukthus var ett orimligt hårt straff. Finlands folk anser att hans handling var hedervärd.

Ovanstående text var avsedd för Svenska Dagbladet som dock inte ville publicera den med motiveringen att man inte säkert vet att den kritiserade bilden är falsk.

SvD:s till Fjärrkarelen utsända reporter Astrid Ljungström berättade i en av sina rapporter (18.1.1944) djupt rörd om de glada och nyfikna karelska barnen. Varken hon eller DN:s K. A. Tunberger lät sig duperas av falsk sovjetisk propaganda.

harry järv

Stockholm

Moraliskt att hålla på Stalin?

Svenska journalister i Petrozavodsk i Fjärrkarelen i januari 1944. Från vänster överste Olli Paloheimo (med pälsmössa), Karl-Olof Hedström (i mitten av bilden), Sv.D:s Astrid Ljungström, sanitetskommendör Aarne Valle, Max Mehlem med grå fi lthatt. Längst till höger eventuellt DN:s K.A. Tunberger (uppgifterna osäkra trots fotografens anteckningar).

Konstförfalskaren Elmyr de Hory skröt i Orson Welles film *F for Fake* (1974) med att många av honom målade stormästares verk hänger på galleriväggar runt om i världen, och då de hängt där tillräckligt länge blir de äkta.

Så tycks det ha gått med ryska krigsfotografen Galina Sankos bilder av lägren i Östkarelen. I ett bisarrt perspektiv är Sankos foton faktiskt sanna. Barnen bakom taggtråden hade faktiskt all anledning att vara sorgsna efter att "de allierade befriat" området från finsk ockupation sommaren 1944. Som vittnesmål över den finska parentesen 1941-1944 är Sankos bilder lika falska som de Horys målningar.

Att Sankos bilder bredds ut i *Dagens Nyheter* (16.9) och *Svenska Dagbladet* (29.11) som illustration till Henrik Arnstads texter är en skam för dessa tidningar. En långt större skam är emellertid att tidningarna inte verkar vara villiga ta in äkta bilder från Östkarelen. Redaktörerna kan inte avgöra om bilderna faktiskt är äkta. Detta är en förolämpning mot bland annat DN:s krigstida korrespondent Karl Axel Tunberger och SvD:s

korrespondent Astrid Ljungström.

Båda tillhörde en delegation svenska och schweiziska journalister som med egna ögon fick se förhållandena i Aunus i januari 1944: tiotals sjukhus, sjukstugor, daghem, barn- och ålderdomshem, skolor och andra inrättningar besöktes, även fria karelare och ryssar i sina hem, uppsamlingsläger och ett läger för krigsfångar. Journalisterna hade möjlighet att fritt intervjua vem som helst och att rapportera utförligt i sina tidningar utan någon finländsk censur, vilket skedde i stora reportage 16-19 januari 1944.

Finlands Röda Kors förre biträdande generalsekreterare professor Gunnar Rosén beskriver detta i sin bok om finska militärförvaltningens och Finlands Röda Kors samarbete 1941-44 i Östkarelen. Det är det givna referensverket om den finska parentesen i Östkarelen. Boken har utgetts av Finska historiska samfundet (1998).

De påstådda brutaliteterna i lägren i Östkarelen är en central punkt i Arnstads kritik mot Finland. Sovjet inledde hösten 1943 en hård kampanj för att i västmakternas ögon svartmåla Finland. Den finska ockupationen i Östkarelen framställdes som lika grym som tyskarnas. De från krigsskådeplatserna evakuerade ryska civila hade placerats i för ändamålet uppställda uppsamlingsläger som jämfördes med nazisternas koncentrationsläger. Favoriseringen av karelare framom ryssar och den första vinterns hungersnöd framställdes som medvetet, överlagt folkmord.

Karl-Olof Hedström (Stockholms Tidningen) som sett eländet hösten 1941 var imponerad av arbetet som gjorts för sjukvården, barnvården och skolväsendet. Han ansåg det i nordisk anda utförda bildningsarbetet vara en kulturgärning.

K. A. Tunberger skrev att exkursionsgruppen enhälligt fann den ryska propagandan vara löjlig. Astrid "Attis" Ljungström konstaterade att barndödligheten på ett år minskat med mer än hälften.

Hedström: "Jag kan inte påstå att jag sett allt för att kunna ge en fullt tillförlitlig bild. Men jag har svårt att förstå varför ingen enda av de hundratals, ja tusentals fångar som jag träffat har antytt några sådana missförhållanden som den ryska propagandan utmålar. Jag har tidigare besökt det ockuperade Norge, Danmark, Belgien och Frankrike. Det har regelbundet bara varit fråga om timmar innan de första beskyllningarna mot ockupationsmakten hörts."

Arnstad torde inte känna till att det rädde hungersnöd i hela Finland, inte enbart i lägren i Östkarelen vintern och våren 1942. På Nickby sjukhus utanför Helsingfors dog över 700 patienter av svält under kriget. Värst var just 1942 då 247 personer dog och över 200 begrovs i massgraven vid sjukhuset. Att få fram

livsmedel för patienter och personal var en orimlig uppgift. De egna odlingarna räckte inte långt då sjukhuset det året hade 1 754 patienter och en personalstyrka på drygt 450. Slutligen dog också sjukhusets husmor av umbärandena.

I Östkarelen skapades ett mer heltäckande hälsovårds- och socialsystem än i Finland. Vid uppbrottets stund sommaren 1944 var det inte enbart karelarna som grät utan också många ryssar.

Arnstad anser Finlands val efter vinterkriget vara ett opportunistiskt politiskt medlöperi för Nazitysklands ondska. Han ser detta en som en svartvit moralfråga. Flera etablerade historiker har förkastat hans uppfattning att Finland skulle ha haft valmöjlighet att ta parti för det goda. Den naturliga motfrågan lyder: Hur moraliskt är det att hålla på Stalin?

I Finland fanns det gott om folk, ofta intellektuella, som höll på sovjetsystemet ända till Sovjetunionens sönderfall. Alltjämt är det så lätt för dem och många andra i väst att ta till sig krigstidens grova sovjetpropaganda, men inte Röda Korsets information. Det verkar som om dessa människor helt skulle ha förträngt att Sverige och Finland var de enda länderna i Norden där vårt demokratiska statskick stod fast även under krigsåren.

Finns det alltså skäl för självrannsakan? Ett polskt talesätt infinner sig osökt: Den som inte har någon ryggrad måste hålla sig i skinnet.

Aarne Valle
